

การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

A DEVELOPMENT OF INTERNAL SUPERVISION MANUAL THROUGH A GUIDING PROCESS AND MENTORING SYSTEM OF BASIC EDUCATION SCHOOLS UNDER THE CHANUANNIPHAN NETWORK, SURAT THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

¹นฤมล รัตนพันธ์, ²บรรจง เจริญสุข และ ³ญาณิศา บุญจิตรี

¹Narumon Rattanaphan, ²Banjong Jaroensuk and ³Yanisa Boonchit

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ประเทศไทย

Suratthani Rajabhat University, Thailand.

¹narumonrattanaphan@gmail.com

Received November 16, 2022; Revised November 25, 2022; Accepted December 28, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษา ปัญหาและความต้องการคู่มือ 2) เพื่อพัฒนาคู่มือ 3) เพื่อประเมินผลการใช้คู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง ผู้วิจัยใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาและความต้องการคู่มือ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 22 คน โดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาคู่มือ ประเมินความ

¹ นักศึกษา, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³ อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

สอดคล้องเชิงเนื้อหาของคู่มือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลการใช้คู่มือ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอนจำนวน 37 คน โดยใช้ แบบทดสอบ แบบประเมินทักษะ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบที่ ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ไม่มีคู่มือหรือแบบแผนชัดเจน จึงเป็นปัญหาต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครู ทำให้ครูไม่เข้าใจงาน เกิดปัญหาการเรียนการสอนเพราะขาดทิศทาง ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ จึงมีความต้องการจำเป็นอย่างยิ่งที่เครือข่ายจะต้องมีคู่มือการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน 2) ผลการพัฒนาคู่มือการนิเทศประกอบด้วย ส่วนหน้า ได้แก่ ปก คำนำ สารบัญ บทนิยาม วัตถุประสงค์ คำชี้แจง ส่วนเนื้อหาได้แก่ บทนำ การนิเทศภายในโรงเรียน แนวทางการดำเนินการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง แนวทางการจัดการกิจกรรมการนิเทศภายใน แนวทางการประเมินผลการนิเทศ การรายงานผลการนิเทศ บทสรุป และส่วนท้าย ได้แก่ อ้างอิงและภาคผนวก ผลการตรวจสอบคู่มือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 ทุกด้าน และ 3) ผลการใช้คู่มือ พบว่า ความรู้ความเข้าใจในการใช้คู่มือมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองใช้สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนทดลองใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินทักษะ อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การนิเทศภายใน, คู่มือการนิเทศภายใน, กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the problems and needs of manuals 2) to develop manuals, and 3) to evaluate the use of internal supervision manuals through guiding processes and mentoring systems. The researcher implements the research and development to conduct this study in three steps as follows. Step 1 was used to study the problem and the need for the manual. The sample consisted of 22 school administrators and teachers responsible for the academic work by conducting the group discussion recording form. Step 2 was used to develop the manual to assess the consistency of the manual's content by seven qualified persons. Step 3 was used to evaluate the use of the manual. The sample group consisted of school administrators and educational institutes. Teachers responsible for academic work and 37 teachers using a skill assessment test and satisfaction assessment form. The data were analyzed using percentages, mean, standard deviation, and statistical test values. The results of the research

found that 1) problems of supervision within schools in the insulation network without a manual or a clear pattern. Therefore, it is challenging to develop teachers' teaching quality, causing them not to understand the work. There was an issue in teaching because of a lack of direction. The student's achievement did not meet the goals set and has not been systematically corrected. Therefore, there is a solid requirement for networks to have internal supervision manuals for educational institutions. 2) the results of the development of the supervision manual consisted of the front part: cover, introduction, table of contents, definitions, objectives, and explanations. The content part was introduction and supervision within schools. Guidelines for conducting supervision through a guiding process and a mentoring system Guidelines for conducting internal supervision activities. Guidelines for assessing supervision reporting of supervisory results, summaries, and footer, including references and appendices. The results of the manual examination by seven experts found that the consistency index was 1.00 in all aspects, and 3) the results of the manual, it was found that the knowledge and understanding in using the manual were higher than the pre-test average after the experiment use with statistical significance at the .05 level at the highest level, and the satisfaction assessment results were at the highest level.

Keywords: internal supervision, internal supervision manual, guidance process, and mentoring system

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การศึกษาประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารอย่างถ่องแท้ และเข้าใจงานบริหารการศึกษา ซึ่งการบริหารการศึกษาในโรงเรียนที่สำคัญ อันได้แก่ งานทั้ง 4 ฝ่ายตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งได้แบ่งงานออกเป็น 4 ฝ่าย ดังต่อไปนี้ การบริหารงานด้านวิชาการ การบริหารงานด้านงบประมาณ การบริหารงานด้านบุคคล และการบริหารงานด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งทุกงานล้วนแล้วแต่มีความสำคัญในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานด้านวิชาการ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการโดยเฉพะอย่างยิ่งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความหมายการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ว่าการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพที่ดำเนินการภายในสถานศึกษาร่วมมือกันเพื่อปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริม และเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอน อันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและความสำเร็จตามมาตรฐานที่กำหนด บุคลากรในโรงเรียนเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียน จึงย่อมทราบปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่าคนภายนอก เพราะฉะนั้นการนิเทศภายในโรงเรียนจะสอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนได้อย่างดี ซึ่งการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่สำคัญก็คือ การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้น เป้าหมายหลักของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน คือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยการปฏิบัติงานร่วมกับครูในโรงเรียนด้วยวิธีการช่วยเหลือ สนับสนุน แนะนำให้ครูสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายแห่งคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ซึ่งการนิเทศภายในมีอยู่อย่างหลากหลายรูปแบบ อันได้แก่ รูปแบบการนิเทศการศึกษาทางไกลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Supervision), รูปแบบการนิเทศทางไกลโดยใช้สื่อสารมวลชน, รูปแบบการนิเทศของแฮริส, รูปแบบการนิเทศของตีแทนเนอร์และแอลแทนเนอร์, รูปแบบการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด (Reflective Coaching Supervision), รูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตร และรูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ปัจจุบันรูปแบบการนิเทศมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามโอกาสและกาลเวลา ถึงแม้แต่ในปัจจุบันด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 เราจะนิยมใช้การนิเทศออนไลน์ด้วยโปรแกรม zoom และ google meet ในการนิเทศติดตาม แต่ก็ยังไม่ได้ข้อมูลที่ต้องการและเป็นที่ยอมรับเท่าที่ควร ซึ่งรูปแบบที่ได้รับการนิเทศอย่างแพร่หลายคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ว่ารูปแบบการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) เนื่องจากรูปแบบนี้เป็นรูปแบบการถ่ายทอดความรู้แบบการสอนงาน เข้าไปกำกับให้การช่วยเหลือ อีกทั้งยังรับฟังความคิดเห็นและดึงศักยภาพและประสิทธิภาพของครูออกมาได้ ครูทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาในระดับสูงสุดได้อย่างเต็มศักยภาพ ถ้าได้รับการช่วยเหลือ แนะนำ ชี้แนะ สนับสนุนที่ถูกต้องและเหมาะสมกับลักษณะ และระดับความสามารถในการพัฒนาครูแต่ละคน เมื่อพิจารณาถึงวิธีการแล้วการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) ตรงตามสภาพปัญหา ความต้องการ ทั้งในระดับความรู้ ความสามารถและแรงจูงใจ รวมทั้งสอดคล้อง กับสภาพการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ซึ่งเห็นว่าเหมาะสมกับบุคลากรและบริบทสถานศึกษาในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

การนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) มีความหมายที่คล้ายคลึงกันบทบาทของผู้ชี้แนะ (Coach) และพี่เลี้ยง (Mentor) ไม่ได้แยกกันอย่างชัดเจน กระบวนการชี้แนะ เป็นการสอนงานให้กับผู้ได้บังคับบัญชาในเรื่องของงานที่รับผิดชอบโดยการดึงศักยภาพและประสิทธิภาพจากผู้ได้บังคับบัญชาออกมา กระบวนการชี้แนะจะเน้นไปที่การพัฒนาผลการปฏิบัติงานและพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการทำงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ระบบพี่เลี้ยงเป็นการให้คำปรึกษา คำแนะนำถึงแนวทางต่าง ๆ ในการ

ทำงาน ช่วยเหลือสนับสนุน ถ่ายทอดความรู้ จากผู้ที่มีประสบการณ์เยอะกว่าให้กับบุคลากรหรือผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า เพื่อที่จะทำให้เข้าใจวิธีการและแนวทางในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง จึงเป็นการถ่ายทอดความรู้แบบ การสอนงาน เข้าไปกำกับให้คำปรึกษาการช่วยเหลือ อีกทั้งยังรับฟังความคิดเห็นและดึงศักยภาพและ ประสิทธิภาพของครูออกมาได้ ครูทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาในระดับสูงสุดได้อย่างเต็มศักยภาพ ถ้าได้รับการช่วยเหลือ แนะนำ ชี้แนะ สนับสนุนที่ถูกต้องและเหมาะสมกับลักษณะ และระดับ ความสามารถในการพัฒนาครูแต่ละคน เมื่อพิจารณาถึงวิธีการให้การนิเทศครูอย่างถูกต้อง ตรงตาม สภาพปัญหา ความต้องการ ทั้งในระดับความรู้ ความสามารถและแรงจูงใจ เพื่อการพัฒนาวิชาชีพ อย่างมีความสุข โดยผู้ชี้แนะและพี่เลี้ยงต่างมีบทบาทหน้าที่ ที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เป้าหมายและผลลัพธ์ที่ต้องการ

นักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านได้หยิบยกการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่ เลี้ยง (coaching and mentoring) มาใช้ในการแก้ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา อาทิเช่น งานวิจัยของ สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2562) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพครูโดยการนิเทศแบบการสอนแนะและ การเป็นพี่เลี้ยงโรงเรียนมหาสวัสดิ์ (ราษฎร์บารุง) ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศแบบสอนแนะและการ เป็นพี่เลี้ยงด้านกระบวนการสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงมีการปฏิบัติมากที่สุด มีการนำการนิเทศแบบ การสอนแนะ และการเป็นพี่เลี้ยงไปใช้ในการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง โดยผู้นิเทศอาจเป็นรอง ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้ากลุ่มสาระวิชาหรือหัวหน้างานนิเทศภายในสถานศึกษาและ ดำเนินการโดยกำหนดครูที่ผ่านประสบการณ์จากการเป็นผู้รับการนิเทศมาแล้ว เป็นผู้นิเทศหรือผู้ช่วย ผู้นิเทศในการขยายผลการพัฒนาครูโดยกระบวนการนิเทศแบบการสอนแนะ และการเป็นพี่เลี้ยง หรือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดควรนำวิธีการ และกระบวนการสอน เน้น และการเป็นพี่เลี้ยงไปพัฒนาครูผู้สอน และผู้บริหารให้สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน ภาพรวมอย่างดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุวดี อุปปีนใจ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการใช้ระบบพี่เลี้ยงและการสอนงานสำหรับการเตรียมความพร้อมการพัฒนาอย่างเข้ม ของครู ผู้ช่วยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่าหลังการใช้ รูปแบบครูผู้ช่วยประสบผลสำเร็จ ทำให้ครูผู้ช่วยมีมาตรฐานการปฏิบัติตน และมาตรฐานการ ปฏิบัติงานมีผลการประเมินสูงขึ้นครูผู้ช่วยและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ส่วนการประเมินโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีประสิทธิภาพตาม มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้และการนำไปใช้ และมาตรฐานด้านความ เหมาะสมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ จิรัฐติกุล ตอนวิจารย์ขจร (2564) ได้ทำการศึกษารูปแบบ การนิเทศเพื่อกำกับติดตาม การจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง ผลการใช้รูปแบบ พบว่าผู้รับการนิเทศสามารถการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้านได้ในระดับดีมาก จะ เห็นได้ว่าการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง (coaching and mentoring) สามารถ แก้ปัญหาการนิเทศภายในของครูได้เป็นอย่างดี เรียกว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหาร เพื่อใช้ใน การนิเทศภายในติดตามการทำงานของครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

ปัจจุบันเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ยังมีปัญหาเนื่องจากไม่มีคู่มือ และรูปแบบที่แน่นอน หรือแบบแผนชัดเจน ซึ่งเป็นปัญหาต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครู ทำให้ครูไม่เข้าใจงาน เกิดปัญหาการเรียนการสอนเพราะขาดทิศทาง ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ประกอบกับผลการประชุมหัวหน้าวิชาการฯ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 3 โดยผลการประชุมหัวหน้าวิชาการ เมื่อเดือนมิถุนายน 2564 ผลการประชุมสรุปได้ว่าทุกเครือข่ายในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 รวมทั้งเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ ยังไม่มีแนวทางการนิเทศภายในที่ชัดเจน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เครือข่ายจะต้องมีคู่มือการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง (การประชุมหัวหน้าวิชาการฯ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3, 2564) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อพัฒนาคู่มือ และเพื่อประเมินผลการใช้คู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ ซึ่งคู่มือที่พัฒนาขึ้นจะเป็นประโยชน์และแนวทางในการนิเทศภายในสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อันจะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเครือข่ายฉนวนนิพนธ์มีการพัฒนาและก้าวหน้าสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงสำหรับ โรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
3. เพื่อประเมินผลการใช้คู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 152 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 304 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน โรงเรียนในเครือข่ายขนาดนิพนธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 112 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ความรู้แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) และคู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง โดยสังเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญในคู่มือการนิเทศภายในโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง คือ 1) ขั้นตอนเตรียมการก่อนการนิเทศ 2) ขั้นตอนเรียนรู้หลักการการนิเทศ 3) ขั้นตอนวางแผนการนิเทศ 4) ขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง 5) ขั้นตอนประเมินผลการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบประเมินความเหมาะสมร่างคู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง

3.2 แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง

3.3 แบบประเมินทักษะการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง

3.4 แบบประเมินความพึงพอใจการใช้คู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์หาความต้องการคู่มือ ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าสถิติการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 วิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของคู่มือ

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการใช้คู่มือระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้คู่มือ โดยใช้สูตร t-test (Paired samples test)

4.4 วิเคราะห์หาค่าความเหมาะสม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าสถิติการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 สรุปผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหา และความต้องการการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงสำหรับ โรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า

1.1 . ปัญหาการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอนโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ ยังขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่จะนิเทศการศึกษา ตลอดจนถึงไม่ให้ความสำคัญกับการนิเทศมากพอ ครู และผู้บริหารมีภาระหน้าที่มากมาย จึงทำให้ไม่สนใจเรื่องการนิเทศเท่าที่ควร หรืออาจมีการนิเทศแต่ไม่สม่ำเสมอ เมื่อเป็นเช่นนั้นทำให้ การนิเทศสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ เป็นเพียงการนิเทศเพื่อประเมิน ไม่ใช่การนิเทศเพื่อพัฒนา สัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังไม่ดีเท่าที่ควร ผู้รับการนิเทศหลายท่านยังไม่เปิดใจยอมรับ ข้อคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เกิดความหลากหลายทางความคิด รวมถึงผู้ได้รับการนิเทศบางท่านมีทัศนคติในทางที่ลบต่อการนิเทศ ทำให้สัมพันธภาพระหว่างผู้นิเทศ กับ ผู้ได้รับการนิเทศเป็นไปใน ทางลบ จะส่งผลให้การนิเทศไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพบว่า โรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ ยังขาดการวางแผน การนิเทศ หรือ ไม่ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด พร้อมทั้งไม่มีการประเมินผลการนิเทศ ไม่มีคู่มือการนิเทศ เมื่อเป็นเช่นนั้น ทำให้การดำเนินไม่ครบทุกขั้นตอน การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงไม่มีประสิทธิภาพ และปัญหาจากปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกพบว่า โรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ ขาดสิ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานนิเทศประสบความสำเร็จ เช่น ขาดบุคลากรภายนอกมาให้ความรู้แก่ผู้บริหาร หรือบุคลากรภายในโรงเรียน ขาดงบประมาณในการสนับสนุนการนิเทศภายในสถานศึกษา ขาดสื่อหรือคู่มือการนิเทศ

1.2 ความต้องการ การนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่าเนื่องจากโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก-ขนาดกลาง มีครูไม่ครบชั้น ขาดการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ ยังไม่มีแนวทางการนิเทศภายในที่ชัดเจน จึงมีความต้องการจำเป็นอย่างยิ่งที่เครือข่ายจะต้องมีคู่มือการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเดียวกันในการนิเทศภายในสำหรับผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการโรงเรียน และครูผู้สอน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. ผลพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพนธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย ส่วนหน้า ได้แก่ ปก คำนำ สารบัญ บทนิยาม วัตถุประสงค์ คำชี้แจง ส่วนของเนื้อหา ได้แก่ บทนำ การนิเทศภายในโรงเรียน แนวทางการดำเนินการนิเทศด้วยกระบวนการชี้แนะ

และระบบพี่เลี้ยง แนวทางดำเนินการกิจกรรมการนิเทศภายใน แนวทางการประเมินผลการนิเทศ การรายงานผลการนิเทศ บทสรุป และส่วนท้าย ได้แก่ อ้างอิงและภาคผนวก ผลการตรวจสอบคู่มือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 1.00 ทุกด้าน

3. ผลจากการประเมินการใช้คู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนหินพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า

3.1 ผลการวัดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง พบว่าก่อนใช้คู่มือสูงกว่าหลังใช้คู่มืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการวัดทักษะในการใช้คู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ผลการวัดความพึงพอใจในการใช้คู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนหินพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลไว้ ดังนี้

1. ปัญหา และความต้องการการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนหินพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ปัญหาการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนหินพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร พบว่า ผู้บริหาร ครู และผู้นิเทศโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนหินพันธ์ ยังขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่จะนิเทศการศึกษา ตลอดจนยังไม่ให้ความสำคัญกับการนิเทศมากพอ ครู และผู้บริหารมีภาระหน้าที่มากมาย จึงทำให้ไม่สนใจเรื่องการนิเทศเท่าที่ควร หรืออาจมีการนิเทศแต่ไม่สม่ำเสมอ เมื่อเป็นเช่นนั้นทำให้ การนิเทศไม่มีประสิทธิภาพ เป็นเพียงการนิเทศเพื่อประเมิน ไม่ใช่การนิเทศเพื่อพัฒนา สัมพันธระหว่างบุคคลยังไม่ดีเท่าที่ควร ผู้รับการนิเทศหลายท่านยังไม่เปิดใจยอมรับ ข้อคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เกิดความหลากหลายทางความคิด รวมถึงผู้ได้รับการนิเทศบางท่านมีทัศนคติในทางที่ลบต่อการนิเทศ ทำให้สัมพันธภาพระหว่างผู้นิเทศ กับ ผู้ได้รับการนิเทศ เป็นไปใน ทางลบ จะส่งผลให้การนิเทศไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพบว่า โรงเรียนในเครือข่ายฉนวนหินพันธ์ ยังขาดการวางแผน การนิเทศ หรือ ไม่ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด พร้อมทั้งไม่มีการประเมินผลการนิเทศ ไม่มีคู่มือการนิเทศ เมื่อเป็นเช่นนั้น ทำให้การดำเนินไม่ครบทุกขั้นตอน การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงไม่มีประสิทธิภาพ และปัญหาจากปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกพบว่า โรงเรียนในเครือข่ายฉนวนหินพันธ์ ขาดสิ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานนิเทศภายใน

ประสบความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนนิพนธ์

ความต้องการการนิเทศภายในพบว่าเนื่องจากโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนนิพนธ์ ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก-ขนาดกลาง มีครูไม่ครบชั้น ขาดการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ ยังไม่มีแนวทางการนิเทศภายในที่ชัดเจน จึงมีความต้องการจำเป็นอย่างยิ่งที่เครือข่ายจะต้องมีคู่มือการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการนิเทศภายในเครือข่ายฉนวนนนิพนธ์ ไม่มีคู่มือ และรูปแบบที่แน่นอน หรือแบบแผนชัดเจน ซึ่งเป็นปัญหาต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครู ทำให้ครูไม่เข้าใจงาน เกิดปัญหาการเรียนการสอนเพราะขาดทิศทาง ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศการศึกษา และจำเป็นจะต้องมีคู่มือการนิเทศเพื่อเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Burcu Altun and Pinar Yengin Sarpkaya (2020) ศึกษาการนิเทศการศึกษาพบว่าการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมการสอนโดยพัฒนาครู วุฒิภาวะและความเชี่ยวชาญของผู้นิเทศหรือหัวหน้างานจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่าตำแหน่ง วุฒิภาวะและความเชี่ยวชาญของผู้นิเทศหรือหัวหน้างานมีผลต่อประสิทธิภาพของครูที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธินี สะโร (2560) ได้ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหพัฒนา อำเภอรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พาสณา ชลบุรีพันธ์ (2560) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าสภาพปัจจุบันและความต้องการการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยแต่ละด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิศักดิ์ ปะวันเณ (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษระดับประถมศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่ไม่เคยได้รับการนิเทศให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการสอน การดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษส่งผลต่อความต้องการการนิเทศการสอนด้านการเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมครูผู้สอนที่ไม่เคยได้รับการนิเทศให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการสอน การดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะทำให้การเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เป็นจุดเริ่มต้นนี้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

2. ผลการพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนนิพนธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 สังเคราะห์องค์ประกอบของคู่มือและเนื้อหาสาระของคู่มือ ประกอบด้วยส่วนประกอบต่าง ๆ

และเนื้อหาสาระดังนี้ ส่วนหน้า ประกอบด้วยหน้าปก บทนิยาม สารบัญ วัตถุประสงค์ คำชี้แจง ส่วนของเนื้อหาประกอบด้วย บทนำ การนิเทศภายในโรงเรียน แนวทางการดำเนินการนิเทศด้วย กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง แนวทางดำเนินการกิจกรรมการนิเทศภายใน แนวทางการ ประเมินผลการนิเทศ การรายงานผลการนิเทศ และบทสรุป ส่วนท้าย ประกอบด้วย อ้างอิงและ ภาคผนวก ผลการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของคู่มือการนิเทศภายในโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานวิชาการได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะว่าคู่มือมีความสวยงามชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีเนื้อหาสาระและ องค์ประกอบที่ดีและครบถ้วน สอดคล้องกับ วชราภรณ์ พินทองกริต (2562 : 49 - 58) ศึกษา องค์ประกอบของคู่มือซึ่งคู่มือที่ดี ควรมีองค์ประกอบดังนี้ ปก คำนำ สารบัญ คำชี้แจงในการใช้ คู่มือ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของคู่มือ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการใช้คู่มือ วิธีการใช้ คำแนะนำ เนื้อหาสาระและขั้นตอนในการดำเนินงาน การวัดและประเมินผล อธิบายเกี่ยวกับการวัดและ ประเมินผล เกณฑ์การผ่านเกณฑ์การประเมิน แหล่งอ้างอิง ที่ผู้ใช้สามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ได้ สอดคล้องกับภรณ์พัฒน์ ฤกษ์พลอย (2563 : 12 - 16) กล่าวว่าคู่มือที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้ มี เนื้อหาเหมาะสมตรงกับเรื่องที่ศึกษา ถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาสาระของคู่มือนั้น การจัดข้อมูล เรียงลำดับนำเสนอเป็นขั้นตอนที่เข้าใจง่ายช่วยให้สามารถดำเนินการตามแนวทางและขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดีและรายละเอียดของคู่มือชัดเจนไม่ยากเกินไป และสมัย สลักศิลป์ (2562 : 36 - 40) ที่กล่าว ว่าลักษณะของคู่มือที่ดีจะต้องกระชับ ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย เป็นประโยชน์สำหรับการทำงาน และ ฝึกอบรม เหมาะสมกับผู้ใช้งานแต่ละกลุ่ม มีความน่าสนใจ น่าติดตาม มีตัวอย่างประกอบ และมีความเป็นปัจจุบันไม่ล้าสมัย

3. ผลการประเมินการใช้คู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการโรงเรียน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 37 คน ประกอบไปด้วยการประเมินผล ด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และความพึงพอใจ พบว่า

3.1 ด้านความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบ พี่เลี้ยง หลังใช้คู่มือ สูงกว่าก่อนใช้คู่มือ จากการพิจารณาค่า Sig. = 0.030 แสดงว่าความรู้ความ เข้าใจในการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง หลังใช้คู่มือสูงกว่าก่อนการใช้ คู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวน นิพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก คู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบ พี่เลี้ยง มีความชัดเจนในเนื้อหา สามารถอ่านและทำความเข้าใจได้ง่าย คู่มือมีความน่าสนใจในด้าน รูปเล่ม ตลอดเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมและทันสมัยทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายใน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิภา เหลืองอร่าม (2562 : 9) กล่าวว่า คู่มือเป็นสิ่งพิมพ์ที่ถูกจัดขึ้น เมื่อใดก็ได้ ไม่มีกำหนดที่แน่นอน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอน และกระบวนการต่าง ๆ ได้ ให้เรื่องราวและความรู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ช่วยตอบคำถามเฉพาะ ด้านใดด้านหนึ่งอย่าง รวดเร็ว มีขนาดไม่แน่นอน ขึ้นกับเนื้อหาที่จะบรรยายในคู่มือนั้น ๆ ซึ่งรัศมี ภู

กันดาน (2562 : 30) ได้กล่าวถึงกรณีศึกษาในสถานศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกัน ของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนที่จะส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูที่รับ การนิเทศ ปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความงอกงามในวิชาชีพ และส่งผลต่อการเพิ่มคุณภาพของนักเรียน ให้เป็นไปตามเป้าหมายการศึกษา สอดคล้องกับ นัตสวีร์ ทานไธสง (2562 : 47 - 48) ที่กล่าวว่ากรณีศึกษาภายในเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการในการทำงานร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรภายใน สถานศึกษา เพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาที่พึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นการ เพิ่มพลังในการปฏิบัติงานของครูเพื่อให้เกิดการพัฒนาและมีความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง

3.2 ด้านทักษะในการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงมีขั้นตอนที่กระชับ ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย และด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงเป็นการเข้าไปสอนงานอีกทั้งยังดึงศักยภาพในตัวบุคคลออกมา ทำให้ทั้งตัวผู้นิเทศเองและผู้รับการนิเทศ ไม่รู้สึกกดดัน สามารถรับการนิเทศได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Burcu Altun and Pinar Yengin Sarpkaya (2020) ที่กล่าวว่ากรณีศึกษาการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมการสอนโดยการพัฒนาครู ทัศนคติและความเชี่ยวชาญของ ผู้นิเทศหรือหัวหน้างานจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสพการณ์การกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่าตำแหน่ง ทัศนคติและความเชี่ยวชาญของผู้นิเทศหรือหัวหน้างานมีผลต่อประสิทธิภาพของครูที่แตกต่างกัน กล่าวคือทัศนคติของผู้นิเทศจะมีผลต่อผู้รับการนิเทศเช่นกัน และ สุภาพร แซ่ลี (2563 : 13 - 20) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นทักษะการทำงานอย่างมีแบบแผน ต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน เน้นหลักการพัฒนาทั้งระบบ เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Burley Suzanne and Pomphrey Cathy (2019) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงในโรงเรียน : การเรียนรู้อย่างมืออาชีพผ่านการสอบถามการทำงานร่วมกัน ผลวิจัยสรุปได้ว่ากระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยงในโรงเรียนผ่านการสอบถามการทำงานร่วมกัน ครูที่ดำเนินการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และนักเรียนในหลักสูตร เมื่อมีความเข้าใจกันในการทำงานร่วมกัน จะทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

3.3 ด้านความพึงพอใจในการใช้คู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง ระดับความพึงพอใจในการใช้คู่มือ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ด้านรูปเล่มของคู่มือ ด้านเนื้อหาของคู่มือ และด้านการนำคู่มือไปใช้ตามลำดับ ผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคู่มือการนิเทศภายในมีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีความเข้าใจในทุกด้าน เมื่อเกิดความพึงพอใจทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศแล้ว ทำให้การนิเทศภายในเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับณัฐพัฒน์ ฤงพลอย (2563 : 12 - 16) กล่าวว่าคู่มือที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้ มีเนื้อหาเหมาะสมตรงกับเรื่องที่ศึกษา ถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาสาระของคู่มือนั้น การจัดข้อมูลเรียงลำดับนำเสนอเป็นขั้นตอนที่เข้าใจง่าย โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2562) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพครูโดยการนิเทศแบบการสอนแนะ

และการเป็นพี่เลี้ยงโรงเรียนมหาสวัสดิ์ ราชบุรีบำรุง ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศแบบสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงด้านกระบวนการสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงมีการปฏิบัติมากที่สุด โดยมีผลการปฏิบัติทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ สุวดี อุปปินใจ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการใช้ระบบพี่เลี้ยงและการสอนงานสำหรับการเตรียมความพร้อมการพัฒนาอย่างเข้มของครูผู้ช่วยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่าหลังการใช้รูปแบบครูผู้ช่วยประสบผลสำเร็จ ทำให้ครูผู้ช่วยมีมาตรฐานการปฏิบัติตน และมาตรฐานการปฏิบัติงานมีผลการประเมินสูงขึ้นครูผู้ช่วยและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการประเมินโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีประสิทธิภาพตามมาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้และการนำไปใช้ และมาตรฐานด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

คู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3 ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพันธ์ไม่มีคู่มือหรือแบบแผนชัดเจน จึงเป็นปัญหาต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครู ทำให้ครูไม่เข้าใจงาน เกิดปัญหาการเรียนการสอนเพราะขาดทิศทาง ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ และยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ จึงมีความต้องการจำเป็นอย่างยิ่งที่เครือข่ายจะต้องมีคู่มือการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- นฤมล รัตน์พันธ์. (2564). การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในด้วยกระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง สำหรับโรงเรียนในเครือข่ายฉนวนนิพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ณัฐพัฒน์ ฤงพลอย. (2563). การพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการกิจการนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นัตสวรี ทานโรสง. (2562). ความต้องการจำเป็นในการนิเทศภายในด้านวิชาการของครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยครูสุริยเทพ.
- พาสนา ชลบุรพันธ์. (2560). รูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- เมธินี สะไร. (2560). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหพัฒนา อำเภอเรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- รัศมี ภูกันดาน. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วชรากร พนิตอนงกริต. (2562). การพัฒนาคู่มือการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้สะเต็มศึกษาร่วมกับการใช้ปัญหาเป็นฐานที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเอง การแก้โจทย์ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมัย สลักศิลป์. (2562). การพัฒนาคู่มือการประเมินการปฏิบัติที่ดีสำหรับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูออนไลน์ โดยใช้เทคนิค EDFR. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สิทธิศักดิ์ ปะวันณ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษระดับประถมศึกษาในตรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิภา เหลืองอร่าม. (2562). การพัฒนาคู่มือการซักประวัติภาษาพม่าในโรกระบบทางเดินอาหารที่พบบ่อยในร้านยา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุวดี อุปินใจ และคณะ. (2564). รูปแบบการใช้ระบบพี่เลี้ยงและการสอนงานสำหรับการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาอย่างเข้ม ของครูผู้ช่วยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สมศักดิ์ จีเพ็ชร. (2562). การพัฒนาคุณภาพครูโดยการนิเทศแบบสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง โรงเรียนมหาสวัสดิ์ ราษฎร์บำรุง. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Burcu Altun and Pinar Yengin Sarpkaya. (2020). *The actors of teacher supervision*. International Journal of Human Sciences ISSN:2458-9489 Volume 17 Issue 1 Year: 2020